

A régi bécsi kapu. A Fővárosi Muzeumban őrzött egykoru vízfestmény nyomán.

UJJÁÉPITIK A BUDAVÁRI BÉCSI KAPUT

Aranysárga és rozsdabarna leveleket hullatnak a vár-hegyi fák és az őszi napsugár bágyadó fénye meg a halk-zörgésű levélhullás még fokozza a mélabús hangulatot, amely belengi a Vár ódon ház-sorral közt bolyongók lelkét. Középkori épület-maradványok, történelmi emlékü házak öreg kövei a multról beszélnek némán. A Vár utcái, terei, bástyái az idő múlását, történelmünk, művelődés-történetünk emlékeit juttatják eszünkbe. Minden műemlék, amely még megmaradt itt, érzések, gondolatok rajzát mozdtja meg bennünk és esztétikai érzékünk itt-jártunkban mindig felidézi a régi szépségek képzőművészeti, meg irodalmi gyönyörködését.

A Vár ódon szépségének, multjának rajongói mostanában örömmel szemlélik a szorgos munkát, amely az egykori várfal négy eltűnt kapuja közül egyet visszavarázsol régi helyére, ahol még megmaradt az alapja, két

bástyaoldala. Még számosan élnek közöttünk, akik gyermekkorukban látták ezeket a kapukat. A bécsi kaput — amely a meredek Ostrom-utcáról nyílik a Bécsi kaputérre — ugyanis 1895-ben bontották le. Némelyek úgy emlékeznek rá, hogy a kapu boltja omladozni kezdett és köveit magánépítkezésekhez kezdték elhordozgatni. Az érzéketlen utódok, — mivel állítólag életveszélyesnek látszott a megrongálódott kapu — ahelyett, hogy megerősítették, kijavították volna — lebontatták.

Dr. Lechner Jenő műépítész, műegyetemi tanár — akinek tervei alapján épül most ujja a bécsi kapu — a következőket írja erről:

„A budai vár falai középkori eredetűek, így a királyi lak előtt ma is meglévő támfalak a Duna felé lenyúló két hatalmas bástyával még a Mátyás várkastélyának maradványai, épígy a Krisztinaváros felőliek is. A vár többi fala jobbra török eredetű s legutóbb a 48-as időkben erősítették meg. Négy bájos kapuját minden ok nélkül pusztította el nemrégiben a város-szabályozó bölcsesség. Még élénken emlékezetünkben őrizzuk képét mi is, akik gyermekkorunkban boltivei alatt járogattunk.“

Az Ostrom-utcán felkapaszkodva élénk táruul a már nagyrészt ujjáépített kapu: a Várnak egykor bezárható kapubejárata. Az idén, augusztus 21-én kezdték meg ujjáépítését. Azelőtt csak a megrongálódott két bástyaresz emlékeztetett az egykori kapu két oldalára. A Levéltár felől oldalon a lerombolt bástyaresz töredezett felső téglasorán még ott zöldel a rá szélhordta földből kihajtott gyenge gyep füve és a Werbőczy-utca 1. számú ház oldalán még ott a bástyára vezető lépcsősor elzáró rozsdás kis vaskapu. Ez az utóbbi évtizedekben megszokott kép most már hamarosan megváltozik és a bécsi kapu néhány hét multán újra abban a formában emelkedik majd régi helyén, amilyen a mult században volt.

Dr. Lechner Jenő egykoru rajzok, régi fényképek és a Fővárosi Muzeumban őrzött festmény nyomán saját emlékezetének rajongó ihletével, a mult századi stílushoz híven készítette el még 1930-ban a bécsi kapu tervét. A kapu mérete azonban kissé megváltozik. *Szélesebb lesz, mint egykor volt*, 6 méter 35 cm. a feszávolsága, ami egyébként egy méterrel nagyobb szélességet jelent a Lánchíd belső nyílásánál. A kapu mérete 35 centiméterrel szélesebb most, mint volt a régi kapunak a kocsiforgalom számára szolgáló nyílása.

A Fővárosi Közmunkák Tanácsa „szépiészeti és gyakorlati” szempontból építeteli újjá a bécsi kaput a saját költségvetése keretében, a székesfőváros közönségének anyagi hozzájárulása nélkül. Célja az, hogy a Primás-bástyáról a bécsi kapu boltozata fölött át lehessen járni a bástyának a Halászbástyáig húzódó részére. Különben a Várhegynek erről a részéről nyílik legszebb kilátás a Margitszigetre és ha idővel újabb be nem épített területrészek vásárlás vagy kisajátítás útján felszabadulnak, megvalósul a régi terv: *a bástyán végig lehet sétálni körben a királyi palotától — a királyi palotáig.* A Közmunkák Tanácsának célja tehát nem a műemlék visszaállítása, hanem a bástyakör-sétány kiépítése, ami a bécsi kapu újjáalakításával nagyobb részében meg is történik. Ezzel kapcsolatban új parkot létesítenek a hegyoldalon a Hunyadi János-ut, a Halászbástyára vezető Jezsuita-lépcső és az eredeti bástyafal között fekvő térségén, amelyet eddig rozszant, magas kerítés takart és rutított el.

A bécsi kapu 1848-ban a Vár egyik fontos pontja volt és 1849 május 21-ének hajnalán a vár megvételekor sok hős honvéd vérzett el a bástyának ezen a részén. A III. hadtest támadta a véres hajnali rohamban a bécsi kapu köröndjeit, az északi bástyát, élén a 3-ik zászlóaljjal, amelynek egyik ifjú hadnagya: *Tóth Gábor*, kezében a nemzeti zászlóval tört fel elsőnek a „körönd rovátkás párkányálg”. Itt golyó találta és visszazuhant. Utána újabb és újabb honvédtársa kapta kezébe az aláhulló hősök kezéből kieső lobogót, de csak pirkadatkor a harmincadiknak sikerült kitüzni a várkapu tetejére.

A hivatalos *Közlöny* egyik munkatársa, *Abrányi Emil* a harc befejezése után felment a Várba és nyomban megírt helyszíni tudósításában ad képet a bástyakapu akkori állapotáról:

„...A várkapuk teljes magasságuk szerint kövel és fővenyzsákokkal annyira berakva, hogy napok telnek el kitisztításukig. Fölül a bástyák új rétegekkel fölemeltetve, hol a lyukak voltak...”

Ludwig János kormánybiztos a harc izgalmái közben szövegezte hivatalos tudósítását. A bécsi kapu ostromáról ezt írja:

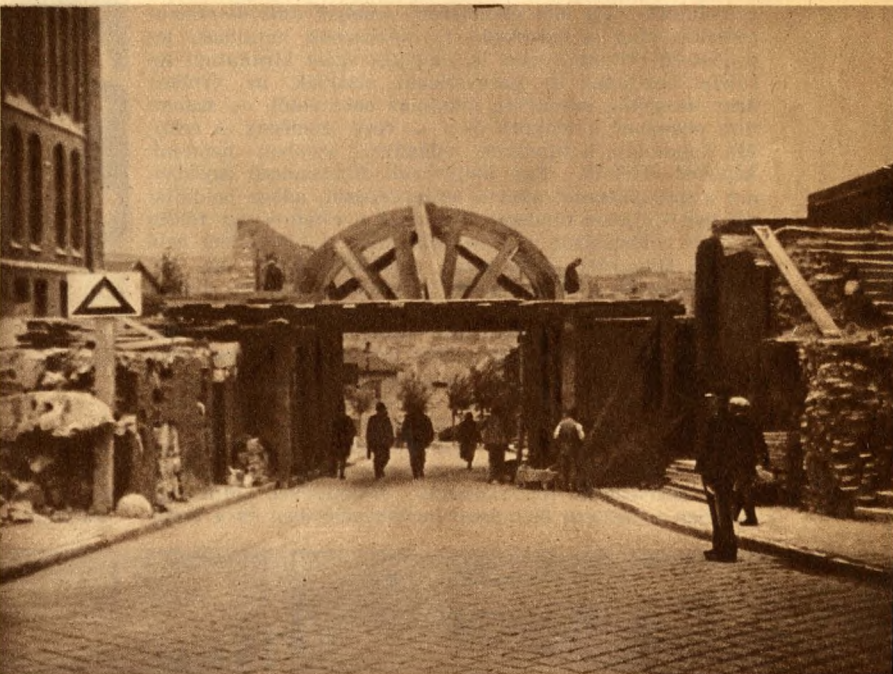
„...Az ostromtüzelés a bécsi kapu felé éjjelkor, tehát az osztrák uralkodás kezdete napján kezdődött: reggeli egy óra körül eredt meg a várkapunál s a tört falrész irányában csatározás és harc folyik virradatig. Honvédeinkre erősen puskáztak a bástyatoronyokról és házak ablakából. Aki nem puskázott, köveket eresztett le...”

Lehetetlen nem gondolni minderre, valahányszor a bécsi kapura pillant szemünk és félszázad sem mult el a hősi véráldozat óta, az utódok annyira nem becsülték a történelmi multu műemléket, hogy rideg közönnyel lebontatták.

Tamás Ernő.

Régi kövek, téglák, melyeket beletépitenek az új bécsi kapuba.

Az újjáépülő bécsi kapu.
Alsó kép: az eredeti bástyafal és az új téglafal.

